

Pedagoški delavci so zborovali

V tej napeti dobi, ko nas zunanji in notranji dogodki hkrati silijo k stvarnosti, opazimo, da je slovenski narod daleč od svojega praktičnega programa. Občuti resničnost življenja, a ne pozna njegove vsebine in smisla. Kot pasivni opazovalec sledi dnevnim dogodkom. Suverena slovenskega naroda pa si ne moremo misliti brez notranje avtonomije, ki je pogoj znanje svobode.

V borbi med pedagoškim teoretiziranjem in pedagoškimi zahtevami praktičnega življenja je zrasla zadruga Pedagoški tisk v Mariboru. Pedagoško problematiko hoče zajemati iz domačih razmer in konkretnih potreb slovenskega naroda in njegove šole. Z novimi pedagoškimi publikacijami hoče vzbuditi prostorsko dimenzijo v slovenski šoli in učitelju ter s tem upravičiti svoj obstanek.

V sredo so se zbrali člani zadruga Pedagoški tisk v prostorih mariborske nabavljalne zadruga, da položijo svoje letne račune. Skupščino je otvoril predsednik Doberšek Karel poudarjajoč važnost sodelovanja slovenskih pedagoških praktikov s hrvatskimi in srbskimi. Poročilo upravnega odbora je podal poslovodja Vollmaier Karel. Zadruga ima 59 združnikov. Do sedaj je izdala Mencejevo programatično knjigo Slovenska šola in učitelj ter Ledinekovi pedagoški razpravi Moj razred, I. in II. Temu bodo sledile črtice vaškega pedagoga Jurančiča Srečanje z življenjem, Majhnova razprava o izvenšolskem delu ter Smaskova študija o mladinskem gledališču. V načrtu so tudi zborniki o manjnadarjeni in

zapuščeni mladini ter o seksualnih pedagoških problemih. Poslovanje zadruga se je v preteklem letu moderniziralo, kar omogoča intenzivnejše delo. Formalni sedež zadruga je v Mariboru, sicer pa se razpošiljajo knjige iz Vuzenice, Korespondenca pa se naslavlja na šol. upravitelja v Zavrču pri Ptuj. Upravni odbor se je posebej zahvalil dr. Zgecu in Gobcu iz Celja, prof. Mihajloviču iz Sabca, ljudski šoli v Borovem, Pirnatu iz St. Jerneja na Dolenskem, Pavčiču iz Trbovelj, Pibrovcu iz Jesenice, Kosovi iz Murske Sobotice ter Seguli iz Ptuja za njihovo požrtvovalno poverljivost.

V poročilu nadzornega odbora je Mencej poudarjal izredno agilnost poslovodje, ki je kljub premestitvi vztrajno vršil svojo težaško združno delo. Pri volitvah so bili izvoljeni prejšnji odborniki.

Iz pomena celotne skupščine je bilo razvidno, da more sleherni učitelj, četudi skrit v daljnem kotu svoje domovine, z vztrajnim delom mnogo doprinesti k resničnemu približanju idealu slovenske ljudske šole, v korist celokupnega slovenskega naroda. Slovensko učiteljstvo se krepko in jekleno pripravlja za bodočnost. Udeležuje se vzgojno z veliko plemenitostjo, dobro voljo ter s krepko zavestjo, da je naša zemlja vredna zvestobe, žrtve in bojeva za prostorsko izobrazbo slovenskega učiteljstva in naroda. V pogum, v izobrazbo in v pravilno utirjenje pa naj služijo vsem, predvsem tudi staršem šolskih otrok, publikacije Pedagoškega tiska.

V spomin pokojnima profesorjema Emeriku Beranu in Gabrijelu Majcenu

Nedoumljiva pota hodi usoda človeškega življenja.

Dne 14. marca t. l. sem se udeležil pogreba prezgodaj umrlega svojega ljubljene, nepozabnega glasbenega učitelja, g. prof. Emerika Berana.

Kdo je bil naš pokojni prof. Beran, vedo širni slovenski, jugoslovanski in sploh slovanski glasbeni krogi, vedo nekdanji gojenci mariborskega učiteljskega in za njimi gojenci ljubljanskega konservatorija; najbolje pa vedo to predvojni dijaki mariborskega moškega učiteljskega. Slovenski dijaki smo imeli v pokojniku mentorja, ki nas je znal z očarljivo svojo glasbeno genialnostjo povesti v divote in bogastva narodne in klasične, osobito slovenske glasbene tvornosti. Sam veleumstveni glasbenik in skladatelj, pri vsem tudi glasbeni pedagog, ki je v kratkem času spoznal nadarjenost ob svojih glasbenih učnih urah, jih razumel prikleniti nase in na glasbeno usmerjeno zanimanje in udejstvovanje, je v nas našel svoje oboževalce. Njegov muzikalni kabinnet nam je postal nekaka muzikalna »spiritistična« kamera, v kateri nam je priključeval pokojni »duhove« svetovno znamenitih skladateljev, in spet moram naglasiti, v prvi vrsti slovenskih! Ni čudo, da smo dijaki poleg takrat na višku stoječega pevskega in orkestrskega zbora na učiteljsko pod njegovim vodstvom — začeli vaditi razne instrumente in ustanovili pevske zборе in orkestre izven šole, vadili z njimi v dijaških stanovanjih, v »peklu« mariborskega Narodnega doma itd., povsod zasledovani in hudo gledani od nemških profesorjev. Nepozabno ostane meni in naši predvojni generaciji učiteljskihnikov njegov vedni poudarek slovanstva, h kateremu nas je pokojni razumel voditi in prikleniti s sugestivno najjačjo vzgojno silo — s petjem

in glasbo! Nepozabne nam ostanejo službe božje v cerkvi sv. Alojzija, kjer je donela njegova slovanskotivna »Gospodin pomiluj« in kjer je na orglah sproti komponirajoče ubiral rajsko doneče akorde in motive, mi pa smo čisto ob njem prisluskovali občudovaje njegova izvajanja. Se mnogo, mnogo takih epizod krasi naše spomine. In se ne smem pozabiti njegove delovne temeljitosti, katere se spomnim vedno, ko vzamem v roko prirodnoznanstveno knjigo dr. Oto Ulleja z nazivom »Warum und Wie«, katero vprašanje je vedno zastavljal pri delu sebe in nam ter po njem vršil vse veliko glasbeno in narodno vzgojno delo, kateremu dolguje ves naš učiteljski naraščaj brezmejno hvaležnost! Slava in čast velikemu pokojniku!

Ze drugi dan, dne 15. marca t. l., se je ob velikem zadnjem spremstvu Maribor poslavljaj od prof. Gabrijela Majcena. Tudi njega šteje predvojni učiteljska generacija med svoje velezaslužne vzgojitelje in narodne delavce. Bil je obmejni rojak, saj je bil rojen in je pričetkom deloval kot učitelj v obmejnih Slov. gorah, kjer se še danes pri Mariji Snežni in pri Sv. Juriju v Slovenskih gorah spominjajo njega in po ustnih izročilih njegovega očeta. Na mariborskem učiteljskem je pokojni bil tako rekoč vodja takratne pripravnice, ki nas je pripravljala na letnike učiteljske. Težko je bilo takrat slovenskim dijakom, ki smo prišli brez znanja nemščine na zavod in le z naravnost požrtvovalno pomočjo g. prof. Majcena smo mogli že po enem letu slediti povsem nemškemu pouku na učiteljsko, čisto celo prekašali dijake, došli na učiteljske s 4 razredi gimnazije, vse po zaslugi pokojnika. Pokojni nas je zainteresiral za zbiranje zgodovinskih spominkov in narodnih pesmi. Se hranim knjižico — vezano

pesmarico »Šolske pesmi«, ki mi jo je pokojni daroval po Telovski procesiji t. 1909. v spomin, ker sem ob tej priliki po njegovih besedah čisto zapel pri neki slovenski pesmi »Be« in naj le rad tudi v bodoče z mladino gojim lepo petje. — V Mariboru ni bilo slovenske ustanove in ne delovne panoge, v kateri bi se pokojni kot priznan velik talent in narodnjak ter iskren vernik ne udeleževal. Kot mož velike učiteljske prakse je izdal tudi za-

četnico, ki se je rabila skoraj po vseh šolah bivše Spodnje Štajerske. Slovel pa je tudi kot praktičen kmetovalec in kot tak napisal precej strokovnih razprav. Učiteljstvo, zlasti obmejno, ga šteje med svoje velike vzore, saj je izšel iz učiteljskih vrst in je svoje veliko vzgojno in narodno delo poklanjal predvsem naši severni meji. Zato naše sožalje težko prizadeti njegovi družini in sorodstvu, njemu pa: Hvala in slava! Mirko V.

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Neverjetno — toda resnično

Oprostite, dragi čitatelj, ako bo zgodba malo dolgovetna. Če utegnesh, pa vseeno prečitaj naslednje vrstice! Mogoče boš v njih zasledil trohico »duhovitosti« današnje dobe.

Prvega je bilo, ko je korakal učitelj, ali bolje rečeno, učiteljski pripravnik Dolef po zamrzli cesti proti šoli. Roke je stiskal globoko v žepih ponošene suknje. Glava mu je čepela nizko na povešenih ramah.

Premišljeval je o svoji in ženini plači, ki jo bo dvignil pri šolskem upravitelju. S tihim zadovoljstvom je na prste v žepih računal, koliko bo prejel ta mesec, če mu bo izplačana že tudi doklada za otroka. Pred tremi meseci mu je namreč žena, tudi učiteljska pripravnica, rodila zdravo, nadobudno hčerko. Za 420 din, ki bi jih naj prejel za otroka, se bo žena lahko pošteno oblekla!

V šolski pisarni mu je upravitelj sporočil, da mu je težko pričakovana doklada za otroka srečno nakazana. Ves srečen si je Dolef pomel roke in hitro podpisal plačilna seznama. Medtem pa ga je upravitelj z nasmehom, opozoril, da ne bo prav vesel, ko bo natančneje pregledal prejemke. Začela sta študirati opazke s svinčnikom na plačilnem seznamu. Končno je bilo ugotovljeno, da je učiteljski pripravnik Dolef v resnici prejel trimesečno doklado za otroka po 140 din, skupaj 420 din. Ker pa ima Dolef mesečnih prejemkov bruto nad 1200 din, t. j. svojo plačo 970 din, stanarino in kurivo 200 din in sedanjo doklado 140 din za otroka, zato je bilo po zakonu istočasno odvzeto njegovi ženi, učiteljski pripravnici, zopet 10 % od bruto plače, kar znaša 97 din. Seveda je bilo ženi odtegnjeno tudi za 3 mesece nazaj. Tako je prejela učiteljska pripravnica zaradi tega, ker

je prejel njen mož doklado za otroka, za ta mesec retji in piši tri sto šest in šestdeset dinarjev.

Tiho je zastokal učitelj Dolef. Skuštrana glava pa mu je zlezla še globlje med ramena. Ko je stopal domov, pa so bile njegove misli temne in načrti za bodočnost žalostni. Ni več premišljeval, kako se bo žena oblekla. Strah ga je bilo, kako bo plačeval dolgove.

Težko je stopil v sobo. Ni vedel, kako bi ženi razložil ta udarec, da bi jo najmanj zaboljelo. V zadregi ji je rekel, da so slabe novice. Težko so mu šle iz ust besede, s katerimi je pojasnil ženi, zakaj znaša njena plača samo 366 dinarjev. »Veš«, ji je dejal, »edina sreča, da so ti vse naenkrat odtrgali! Pomisli, če bi ti trgali pozneje za vsak mesec naprej 97 din in prav toliko za nazaj, bi skupaj dobivala 140 din več dohodkov, tebi bi bilo pa odtegnjeno 194 din in zato dobivala oba vsled tega 54 din manj kakor prej, ko nisva imela otroka.«

Prizor, ki se je dalje odigral, si lahko čitatec brez posebne fantazije menda prav nazorno predstavlja.

Da bi Dolef zvečer potolažil svojo ženo, ji je predlagal, da izračunata, kako bi bilo, če bi imela še deset otrok in če bi ji za vsakega odtegnili tako kakor za prvega. Po dolgem računanju sta ugotovila, da bi dobila 400 din doklade, medtem ko bi morala žena plačati 300 din, da bi lahko učila. Menda sta si to zabavo lahko privoščila!

Značilna se mi zdi ta zgodba posebno v času, ko se v dnevnem časopisu in drugod toliko piše o slabem in nezadostnem prirastku slovenskega naroda!

Splošne vesti

Skrb za našo gluhonemo mladino

Ljubljanska gluhonemnica praznuje letos pomemben jubilej, štiridesetletnico svojega obstoja. Kolike važnosti je ta specialni vzgojni zavod, vedo najbolje samo tisti, ki so ga potrebovali in ga še potrebujejo, to so naši gluhonemci in njihovi roditelji. Drugi ljudje vedo komaj kaj več nego samo to, da imamo šolo tudi za gluhoneme. Nič čudnega ni, če se danes dobite inteligenta, ki mu kar ne gre v glavo, da se otroci v gluhonemnici uče živega govora in dobe po njem domalega vso tisto izobrazbo, ki jo polnočutnemu človeku nudi osnovna šola. Nič čudnega ni potem tudi dejstvo, da je absolventu gluhonemnice zelo težko dobiti primerne zaposlitve, ker se je treba pri delodajalcih večkrat boriti še s vprav srednjeveškimi nazori in predsodki glede sposobnosti teh ljudi. Vse titansko delo gluhonemnice pa gre lahko po zlu, ako otrok

po končanem šolanju ostane brez dela ali pa ne pride v prave roke, ki bi znale plodonosno usmeriti njegove sile.

V naši državi je vsa skrb za nadaljnjo usodo izobraženega gluhonemca prepuščena zasebni iniciativi. Tako se je pokazala potreba, da se je naposled tudi v Sloveniji osnovalo Podporno društvo za gluhonemo mladino, ki vrši zdaj že deseto leto svojo plemenito karitativno in socialno nalogo. Z neutrudno propagando si je pridobilo že mnogo prijateljev ter z njihovo pomočjo moglo storiti že mnogo koristnega za te naše invalide narave. Človek bi po pravici pričakoval, da bo taka človekoljubna ustanova po tolikih letih štela že več tisoč članov, zlasti ker je letna članarina (12 din) dovolj skromna, da bi si jo mogel pritrpati vsak, ki ima kaj socialnega čuta. V resnici pa šteje komaj okrog 500 članov, ki so v pretežni večini iz Ljubljane. Zelo malo pa jih je iz našega podeželja. In prav iz podeželja so skoraj vsi naši gluhonemci. Na-

M. Nagajka:

Sanje Martina Kozobrina

Martin Kozobrin je bil človek bolj navadne sorte, brez visokih stricov in tet, nikoli ni bil odlikovan in nikoli posebej počaščen. Kamor je bil prišel, povsod mu je bila pomagala le službena potreba, zakaj Martin Kozobrin je bil slovenski učitelj in temeljit poznavalec prelepe slovenske dežele. V kako posebno delo se ni spustil, pa je bil vendar zaposlen ves dan in se je to ponavljalo iz leta v leto, da se je pozabil oženiti in je živel samcat sredi samotne in hribove.

To pomlad se je bil pa zbudil iz prečudnih sanj. Zagledal se je bil v svetlo jutro, sneg je počasi izginjal in od južne strani je nalahko velo. Ozrl se je po siromašni sobi, stari kava omara je visela na stran in miza je bila zvrhoma naložena s knjigami in zvezki.

»Te sanje nekaj pomenijo,« je vzdihnil s skrbjo.

Martin Kozobrin je imel navado, da je veliko sanjal. Živel je v samotni in ni mogel drugače. Ker ni mogel v resnici živeti v lepših krajih, se je prepuščal sanjam. Tako so živeli vsi v tistih dneh. V deželo so šli pomladni vetrovi in pomlad je nosila s seboj vse polno lepote in seveda največ sanj. Vse je sanjalo, nekateri o drugih krajih, drugi o večji plači, tretji o napredovanju. Ves dan je živelo vse v sanjah, pod nač so pa šli in kdor je imel denar, je sedel v občestno krčmo in se napil, pol od žalosti, pol od jeze, da se nobena stvar ne uresniči. Martin Kozobrin je imel dovolj časa, da je tiho sanjal, pa takih sanj, kakor so bile te, vendar še ni imel.

»Morda se bo le kaj zgodilo,« je ponovno vzdihnil in strah ga je obšel. Bil je namreč Kozobrin eden izmed tistih ljudi, ki ves dan sanjajo o nekakih spremembah, ko pa čujejo, da se bliža zvonkiranje novih časov, se prestrašijo in strah in skrb jih prisilita, da skrijejo glavo pod perot.

Da, bile so to posebne sanje. Hodil je bil po širokih ulicah, srečaval je imenitne ljudi in jih pozdravljaj in vsakdo mu je prijazno odzdravljaj. Martin Kozobrin se je čudil, ni bil vajen take prijaznosti, premišljeval je, če se je v svetu kaj spremenilo, ali je pomlad prinesla v ljudi toliko toplote, ali po bodo morda volitve. Pa ga je kmalu srečal sam gospod Možak, narodni poslanec in ljudski voditelj. Potrepljal ga je po ramenu in dejal: »Videli smo vašo tegobo in potrebo in povišali smo vam plačo. Upam, da se boste o priliki znali izkazovati hvaležne.« Martin Kozobrin spočetka sploh ni premislil, kaj mu je Možak povedal, hitel se je zahvaljevati z nekimi splošnimi besedami, ko je šel dalje, se je počasi zavedal in precej je čutil v obrazu neko vročino. Zaskrbelo ga je, da ne bi zbolel, ko je pa srečal prijatelja, ga je takoj vprašal. Prijatelj se je nasmejaj in mu pomolel kos časopisa. Da, tudi tam je stalo, da so plače povišane. Martin Kozobrin je nenadoma poskočil, kakor da nima štiridesetih let, bil je spet mlad fant z nageljnomo in vriskom. Niti ni natančno pregledal časopisov, vesel in pomlajen se je napotil proti domu in skakal je od hriba do hriba, da mu ni bilo treba ne vlakne ne avtobusa ne voza z zaspanim konjem. In ko je nekoliko krepkeje poskočil, se je zbudil v postelji, čelo mu je bilo potno in ko je pogledal skozi okno, vseeno ni pozabil sanj, iz česar je sklepal, da morajo imeti v sebi vsaj trohico resnice.

»Knjige imam v redu, če bi prišel kak nadzornik, in pošto sem v redu odposlal. Moralo bo že biti nekaj drugega,« je tožil, ko se je oblačil.

Vse dopoldne ga je preganjala plašna skrb. Med odmorom je žulil cigarete, roki sta se mu tresli in takrat je začel verjeti, da so sanje morda le resnica. Zakaj se ne bi nekoč sanje spoznile? Saj je zato nešteto zgledov v zgodovini in če nekaj tisoč ljudi sanja o isti stvari, to prav za prav niso več sanje, temveč ljudska volja. Pretehtal je v mislih, kolikokrat so že obljubili tisto zastran plač in zdelo se mu je zmeraj bolj verjetno.

Ko je odvrget čik in spet stopil med svojih sedemdeset otrok, mu je že srce navdajala gotovost, da so se ga usmili in da so se sanje uresničile. Začel je učiti z jasnim glasom in zdelo se mu je, da je letos pomlad čudovito topla, take še ni videl, kakor da hoče življenje prehiteti čas in nadoknaditi predolgo zimo. Toda med pouk so se mu mešale nove misli. Tistih par sto dinarjev — zakaj o tem ni dvomil, da mu je plača povišana za par sto dinarjev — je prišlo tako nenadoma, da so se mu računni nekoliko zmešali. Seveda, čevljar se bo takoj oglašil, pa naj še počaka za mesec dni, dolgo je delal te nerodne čevlje, ker je vedel, da dolgo tudi plačani ne bodo. Krojaču bo pa res treba odriniti nekaj kovačev na račun, že zaradi tega, da bi mu nekoliko zlikal obleko. Potem so ti vražji obroki, tudi nekaj knjig je še dolžan. Toda nič! Vse to naj nekoliko počaka. S tem prvim denarjem bo treba ukreniti nekaj posebnega, saj plač vendar ne povišajo vsak mesec. Glas se mu je zvišal in udobrovoljil. Sam ni vedel, kdaj je zazvonilo poldne. Nekaj časa je stal na pragu in gledal za odhajajočimi otroki, nato se je napotil kuhat. To bo posled vsekakor odpadlo, lahko bo šel na gostilno in popil pri kosilu še kak brizganec, da ne bo gledal krčmar preveč ježno. Sicer bo pa prosil za premostitev, za njegova leta zaleže po zakonu mesto z univerzo. Nasmehnil se je. Mogoče bi dosegel celo milost in bi ga kar povabili, naj vložijo prošnjo za kako belo šolo v dolini. Skuhal je nekaj krompirja, ni pazil, če je premalo slan, popil je škodljivo mleko, nato je pomislil, če bi šel h gostilničarju Mrčunu, ki je imel časopis, da bi izvedel kaj natančnejšega o tem povišanju plač. Okleval je nekaj časa, nato se je odločil.

»Pojdem popoldne. Zdjaj bo itak vsak čas bilo eno in moral bi v gostilni nekaj izpiti. Po pouku pa pojdem zagotovo.«

Dremavo popoldne ga je nekoliko utrudilo, vendar je ves čas sanjal, kaj bi lahko s tem poviškom. Za novo obleko je seveda premalo. Morda bi kake poštene čevlje po modli ali pa bi kam šel. Oči so mu polzele po

zamazanem zemljevidu na steni, toliko je lepili krajev na svetu, ki jih človek ne bo nikoli videl, pa mora vsak dan pripovedovati o njih. Kaj bolj določnega se ni spomnil, saj je do prvega še čas in kadar ima človek denar v žepu, ga ve najbolj ceniti.

Ko je izpustil otroke, je odšel s počasnim korakom proti krčmi.

»Kaj je novega?« ga je pozdravil krčmar Mrčun.

Martin Kozobrin je napravil važen obraz in glas mu je bil nekako slovesen, ko je povedal, da so jim najbrže plače povišali.

»Res?« se je začudil krčmar. »Nič nisem bral.«

Kozobrin je potrdil, da je res.

Vzela sta v roke časopis, prelistala sta vsega od kraja do konca, pa res ni bilo nič o povišanju plač. Spogledala sta se in Mrčun je previdno dejal:

»Mogoče se vam je pa sanjalo.«

Kozobrin je zmajal z glavjo:

»Ne bo tako! Ta vaš časopis drži z opozicijo in ne pove tistega, kar vlada ukrene v ljudsko korist. Moram pogledati v kak drug časopis.«

Župan se je ujezil, namrdnil se je in zaklel:

»Papir je papir, vsi lažejo.«

Martin Kozobrin je pa počasi odšel k cerkovniku na reber in mu dejal:

»Matevž, tako bi rad pogledal, kaj je po svetu novega, dajte mi za trenutek časopis.«

Cerkovnik je bil dobre volje, povabil je učitelja v hišo in razgrnil časopis po mizi. Martin Kozobrin je gledal, pregledal je vse na prvi strani, pregledal je na drugi, tretji in dalje, nikjer ni bilo nič o kakih plačah. Zaskrbelo ga je, da naposled sanje le nič ne pomenijo. Potem je začel pregledovati še enkrat in med osebnimi vestmi je stalo: Premišljen je po službeni potrebi učitelj Martin Kozobrin z Golega vrha na Zeleni hrib.

Martin Kozobrin je udaril olajšano po mizi:

»Hvala Bogu, sanje pa le nekaj pomenijo!«